Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien lausunto uuden Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden toimitiloista (Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019 – 2022, VNS 1 / 2018 vp)

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus ja Espoon käräjäoikeus yhdistyvät 1.1.2019 lukien uudeksi Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, jonka kanslia sijaitsee Espoossa. Tarkoituksena on, että käräjäoikeuksien ns. fyysinen yhdistyminen tapahtuu lähivuosina sen jälkeen, kun Espooseen valmistuvat uudet toimitilat, johon kaikki syntyvän uuden käräjäoikeuden noin 130 työntekijää mahtuvat. Siirtymäaikana toiminta jatkuu käräjäoikeuksien nykyisissä toimitiloissa Espoossa, Raaseporissa ja Lohjalla sekä Kirkkonummella.

Uusia toimitiloja suunnittelemaan on perustettu työryhmä, jossa edustettuna ovat Senaatti-Kiinteistöt Oy, oikeusministeriö sekä nykyiset Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet. Työryhmä on kokoontunut neljä kertaa ja päätynyt siihen, että selvitettäviä vaihtoehtoja uuden käräjäoikeuden toimitiloiksi ovat nykyiset Espoon käräjäoikeuden uudistettavat toimitilat Kilossa osoitteessa Vitikka 1 tai uusi oikeustalo Espoon Perkkaalla. Näistä vaihtoehdoista on päätetty tehdä hankesuunnitelmat, jotka valmistunevat syyslokakuussa 2018.

Espoon käräjäoikeudella ei ole tähän mennessä ollut nimenomaan oikeustaloksi suunniteltuja toimitiloja. Nykyiset toimitilat on toteutettu 1980-luvulla rakennettuihin Instrumentariumin toimistotiloihin, joita ei ole suunniteltu tuomioistuinkäyttöön. Tästä johtuen esimerkiksi tilojen kattokorkeus on istuntosaleissa liian matala ja ilmavaihdossa on ongelmia. Rakennuksen runkokorkeudesta johtuen erityisesti isompien istuntosalien toteuttaminen asianmukaisella tavalla on käytännössä mahdotonta. Espoon käräjäoikeus on lisäksi henkilöstön määrän kasvaessa saanut vuosien varrella kiinteistöstä lisätiloja, joiden johdosta tilat ovat sokkeloisia. Kaikilla työtekijöillä ei ole myöskään luonnonvaloa huoneissaan. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan nykyisistä tiloista on hankalaa ellei jopa mahdotonta tehdä toimivia ja tuomioistuimelle sopivia toimitiloja. Kiinteistön kunto on herättänyt Espoon käräjäoikeuden johdossa ja henkilöstössä huolta ja tilojen korjaustarve mm. ilmastoinnin osalta on huomattava laajennustarpeen lisäksi. Korjaus/laajennustöiden ajaksi käräjäoikeuden tulisi lisäksi siirtyä väistötiloihin, jotka kylläkin löytynevät samasta talosta.

Positiivisena asiana on nykyisistä toimitiloista mainittava se, että Länsi-Uudenmaan syyttäjänvirasto ja poliisilaitos sijaitsevat samassa Vitikan kiinteistössä. Tältä osin on kuitenkin toisaalta todettava, että tilat sijaitsevat liikenteellisesti hieman syrjässä ja osin julkisen liikenteen tavoittamattomissa.

Perkkaan vaihtoehdossa Espooseenkin olisi vihdoin mahdollista toteuttaa nimenomaan tuomioistuinkäyttöön suunniteltu ja rakennettu oikeustalo, joka olisi hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella. Tilat voitaisiin suunnitella alun alkaen tarkoituksenmukaisiksi tuomioistuintyötä ajatellen. Sijainti Leppävaarassa on hyvä, mm. juna ja tuleva pikaraitiotie kulkevat lähellä. Samalla voisi harkita muiden viranomaisten huomioon ottamista, eli rakentaa oikeuspalveluiden keskittymä vuosiksi eteenpäin.

Valmisteltaessa lakia käräjäoikeuksien yhdistämisestä kiinnitettiin huomiota muun ohella kielipalveluihin, joiden tarve lisääntyy, koska läntisellä Uudellamaalla asuu runsaasti ruotsinkielistä väestöä. On kuitenkin tosiasia, että ruotsin kieltä taitavan henkilöstön rekrytoiminen on vaikeaa pääkaupunkiseudulla, sanoipa hallitus esityksessään mitä tahansa. Oikeuslaitoksen vaatimaton palkkataso ei välttämättä houkuttele kielitaitoisia sihteereitä ja muuta kansliahenkilökuntaa, jolle on pääkaupunkiseudulla tarjolla muitakin työmahdollisuuksia.

Nimenomaan kansliahenkilöstön osalta tilanne lienee edellä kerrotun johdosta siis se, että käräjäoikeuden rekrytointialue tulee olemaan myös läntisellä Uudellamaalla. On myös huomioitava, että nykyinen, lähinnä Raaseporin Tammisaaresta oleva kaksikielinen kansliahenkilöstö kokee siirtymisen Vitikan tiloihin lähes mahdottomana huonojen liikenneyhteyksien johdosta. Julkisilla liikennevälineillä kulkien matka Tammisaaresta Espooseen kestää yhteen suuntaan yli puolitoista tuntia. Perkkaa tarjoaa heille samoin kuin Länsi-Uudeltamaalta oleville asiakkaille paremmat julkisen liikenteen yhteydet kuin Vitikka (yksi vaihto vähemmän). Rekrytointi ja nykyisten sihteereiden siirtyminen Tammisaaresta voisi onnistua paremmin, jos toimitilat toteutettaisiin Perkkaalle.

Toimitiloilla on edellä kerrotun lisäksi merkitystä myös lainkäyttöhenkilökunnan rekrytoinnissa. Helsingin käräjäoikeudella ja Helsingin hovioikeudella on käytössään asianmukaiset toimitilat, joiden kanssa tulevan Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudenkin tulee pystyä edes jossain määrin kilpailemaan. Inhimillistä nimittäin on, että toimitiloillakin on merkityksensä etevää tuomariainesta rekrytoitaessa.

Uuteen Perkkaan oikeustaloon liittyy myös ajatus siitä, että se olisi uusi tila sekä Espoon että nykyisen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden henkilöstölle. Tämän tosiasian ovat niin Espoon kuin Länsi-Uudenmaankin käräjäoikeuksissa tällä hetkellä työskentelevät tunnistaneet. Uusilla toimitiloilla vältettäisiin tilanne, jossa Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden henkilöstö Raaseporissa ja Lohjalla joutuisi muuttamaan tiloihin, jossa Espoon käräjäoikeuden henkilöstö on työskennellyt jo vuosia. Yhdistymiset ovat aina vaikeita ja yhteen hioutuminen voi kestää hyvinkin kauan. Kaikille neutraali tila on parempi lähtökohta tälle työlle ja nyt täysin mahdollista toteuttaa.

Meneillään olevassa toimitilahankkeessa on laadittu vuokrakustannusarviot eri vaihtoehdoissa. Niiden mukaan uuden Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden toimitilojen vuokrakustannukset nykyisiin Vitikan toimitiloihin toteutettuna olisivat noin 1,1 miljoonaa euroa vuodessa. Uuden oikeustalon vuokrakustannukset olisivat puolestaan noin 1,8 miljoonaa euroa vuodessa. Tällä tavoin laskettuna uuden oikeustalon vuokrakustannukset ovat toki huomattavan korkeat. Tältä osin on kuitenkin todettava, että Espoon käräjäoikeuden nykyisen vuokranantajan Hemfosan näkemys Vitikan kiinteistön kunnosta ei vastaa sitä käsitystä, mikä Espoon käräjäoikeudella niistä on. Samoin vuokranantajan näkemys esimerkiksi istuntosalien nykyaikaistamisen vaatimista kustannuksista on liian optimistinen. Tämä heijastuu edellä kerrottuun vuokra-arvioon, joka varmastikin tulee toteutuessaan nousemaan nyt arvioidusta 1,1 miljoonasta eurosta huomattavasti.

Tulevan oikeustalon vuokrakustannuksia ei tule myöskään arvioida yksinomaan eri toteutusvaihtoehtoja vertailemalla vaan niitä tulee myös verrata niihin vuokriin, joita Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet nykyisistä toimitiloistaan maksavat. Kun nykyisten Espoossa, Raaseporissa, Lohjalla ja Kirkkonummella sijaitsevien toimitilojen vuokrakustannukset ovat yhteensä hieman yli 1,65 miljoonaa euroa vuodessa, on ero uuden oikeustalon arvioituihin vuokrakustannuksiin Raaseporiin jäävät istuntosalitilatkin huomioon ottaen enää noin 200 – 300 tuhatta euroa vuodessa. Henkilötyövuosiin suhteutettuna vuokrakustannukset uudessa oikeustalossa olisivat noin 1.181 euroa/kk/htv ja Raaseporiin jäävät istuntosalitilat huomioon ottaen noin 1.210 - 1.280 euroa/kk/htv, kun ne esimerkiksi Lahdessa sijaitsevissa Päijät-Hämeen käräjäoikeuden uudessa oikeustalossa ovat jo vuonna 2015 olleet 982 euroa/kk/htv. Kun vuokrataso pääkaupunkiseudulla on jo luonnollisista syistä Lahtea korkeampi, ei nyt laaditun alustavan vuokra-arvion mukaisia uuden Espoon oikeustalon vuokrakustannuksia henkilötyövuosiinkaan nähden voi pitää kohtuuttomina tai liian korkeina. Huomattava tältä osin myös on, että nykyiset noin 1,65 miljoonan euron vuosittaiset vuokrakustannuksetkin tulisivat jatkossa nousemaan ja että Vitikan vaihtoehdosta aiheutuisi lisäksi vähintään 500 tuhannen euron suuruinen ylimääräinen väistötilakustannus, jota Perkkaan vaihtoehdossa ei olisi.

Merkitystä vailla ei liene sekään, että Vitikan kiinteistössä vuokra menisi kokonaisuudessaan yksityiselle ulkomaisessa omistuksessa olevalle kiinteistösijoittajalle, kun taas Perkkaalle toteutettuna vuokralla kartutettaisiin valtion omaa kiinteistöomaisuutta.

Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet ovat lähteneet yhdistymishankkeeseen mukaan ahkerasti ja sitoutuneesti. Yhdistymisen vaatimat toimenpiteet on jo pitkälti suunniteltu ja kaikista yhdistyvistä käräjäoikeuksista yhdistymisessä ollaan Espoossa ja Länsi-Uudellamaalla varmastikin pisimmällä. Jo tähänkin nähden yhteinen kantamme on, että yhdistymisessä pitäisi toimitilojenkin osalta katsoa pitkälle tulevaisuuteen. Perkkaan oikeustalo tarjoaisi uusissa tiloissa tähän paremmat mahdollisuudet, tuomioistuimen arvolle sopivammat tilat ja paremmat liikenneyhteydet. Nämä seikat ja mahdollisuudet onnistua paremmin vaativassa yhdistämistyössä painavat enemmän kuin mahdolliset erot vuokran määrässä.

Edellä kerrotun vuoksi Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet esittävät, että tulevalle Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudelle varattaisiin käräjäoikeuksien nykyisiin yhteisiin vuokrakustannuksiin noin 300 tuhannen euron vuosittainen lisämääräraha. Yhdistymisessä saavutettavat muut kustannushyödyt kompensoisivat tätä lisämäärärahaa tulevaisuudessa.

Raaseporissa ja Espoossa huhtikuun 23. päivänä 2018

Klaus Ekelund
Laamanni
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus

Ilkka Lahtinen
Käräjätuomari, laamannin sijainen
Espoon käräjäoikeus